भा.पा. हिवाळे शिक्षण संस्था संचलित

ग्रामीण विकास अध्ययन केंद्र - समाजकार्य व संशोधन

संस्था अहमदनगर,

विषयाचे नाव

Livelihood issues during pandemic

विद्यार्थ्याचे नाव

शिंदे शाहूल सोपान

MSW द्वितीय वर्ष

सी.एस.आर.डी.समाजकार्य महाविद्यालय अहमदनगर.

क्षेत्रकार्य संस्था

अहमदनगर महानगरपालिका

- नगरविकास विभाग, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय अंतर्गत,
- २००३ पासून अहमदनगर शहरासाठी कार्यरत.
- आयुक्त - मा. श्री. शंकर गोरे.

- या अंतर्गत विविध विभाग कार्यरत असून त्याद्वारे महानगरपालिकेचे कार्य चालते.

➢ दीनदयाळ अंत्योदय राष्ट्रीय नागरी उपजीविका अभियान कक्ष

- हा विभाग दीनदयाळ अंत्योदय योजना - राष्ट्रीय नागरी उपजीविका अभियान राबविण्याचे कार्य करत आहे.

- या विभागाद्वारे अहमदनगर शहरामध्ये विविध योजना राबविण्यात येतात.
- विभाग प्रमुख - मा. श्री. निलेश शिंदे

  मा. श्री. नानासाहेब बेल्हेकर

➢ सामाजिक अभिसरण व संथात्मक बांधणी

❖ SHG - स्वयं सहाय्य गट

- केंद्र आणि राज्य शासनाच्या विविध योजनांतर्गत नियुक्त केलेल्या विविध यंत्रणेमार्फत (अंगणवाडी सेविका आणि आशा) यांच्यामार्फत सदर गटाची स्थापना केली जाते.
- मुकुंदनगर परिसरातील किंवा समुदायातील बचतगट अध्यक्षा सौ. सीमा पांडूळे यांना भेटून त्यांच्या मार्फत १२ बचत गटांना मिळालेल्या फिरत्या निधी विषयी जाणून घेतले.

- १०००० रु. पर्यंतचा फिरता निधी राज्य अभियान संचालकांमार्फत उपलब्ध करून दिला जातो. या निधी विषयी समुद्यामधील बचत गटांना भेटी देऊन माहिती संकलित केली.
- जिल्हा अधिकारी यांच्या सोबत विविध बँकेच्या बचत गटांच्या विषयी असणाऱ्या मिटिंगमध्ये सहभागी होऊन बचत गटासाठी बँकांचे असणारे टार्गेट समजून घेतले आणि ते कशाप्रकारे पूर्ण केले जाते हे देखील समजून घेतले.

❖ कौशल्य विकास प्रशिक्षण

- महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी (MSSDS) मार्फत मोफत प्रशिक्षण दिले जाते.
- नोंदणीकृत संस्थामध्ये व्यावसायिक प्रशिक्षणाची सोय उपलब्ध असते.
- ब्युटी पार्लर आणि फॅशन डिझाईन या कोर्स वरती प्रशिक्षण दिले जाते.

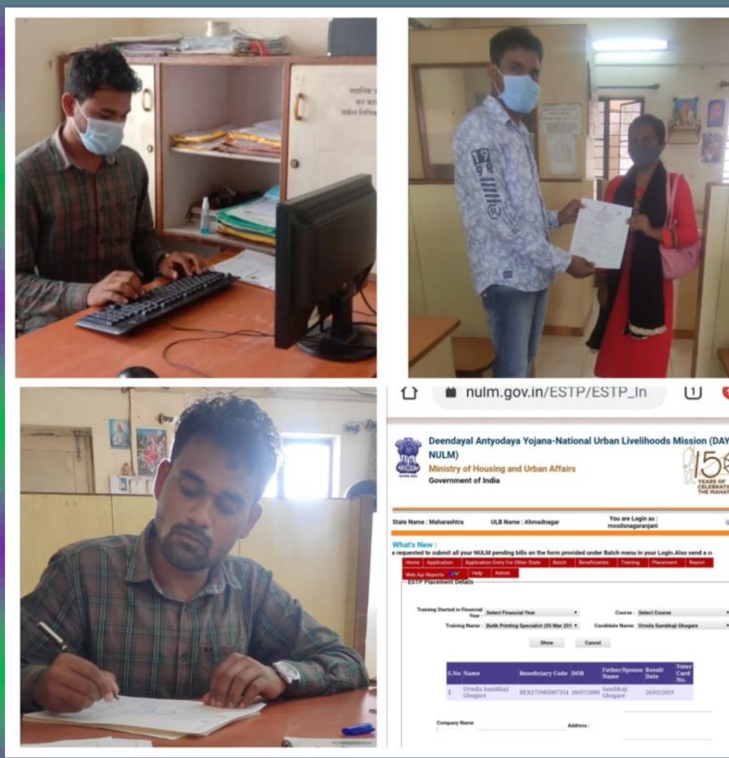

- प्रत्येक यशस्वी लाभार्थ्यास कौशल्य प्रशिक्षण पूर्ण केल्याबद्दल आवशक ते पूर्णतत्वाचे प्रमाणपत्र दिले गेले.
- प्रशिक्षण पूर्ण केल्यानंतर नामांकित कंपन्यामध्ये रोजगार उपलब्ध करून देण्याचे काम केले.

❖ शहरी बेघरांना निवारा

- अहमदनगर महानगरपालिका राष्ट्रीय नागरी उपजीविका अभियान कक्ष आणि सी.एस.आर.डी समाजकार्य महाविद्यालय यांच्या समन्वयाने चालविला जाणारा बेघर निवारा प्रकल्प या प्रकल्पामधील लाभार्थ्यांना त्यांची स्वतःची ओळख निर्माण करून देण्याचे कार्य केले.
- आधारकार्ड नसणाऱ्या आणि कोणत्याही प्रकारचे ओळखपत्र नसणाऱ्या लाभार्थ्यांची माहिती आणि त्यांची नावे घेतली.

- आधारकार्ड तयार करण्यासाठी लागणारे कागदपत्रे यांची माहिती आधार केंद्रामधून मिळविली.
- कागदपत्रांची प्रक्रिया पूर्ण केली.
- लाभार्थ्यांना आधार केंद्रावरती घेऊन येऊन त्यांची आधार कार्ड तयार करण्यासाठी लागणारी सर्व प्रक्रिया पूर्ण केली.
- बेघर निवारा प्रकल्पामधील लाभार्थ्यांना आधारकार्ड मिळवून दिले.

❖ PM स्व-निधी या योजने अंतर्गत पथविक्रीत्यांना (फेरीवाल्यांना) अर्थसहाय्य -

- नोंदणीकृत पथविक्रीत्यांचे ऑनलाइन सर्वेक्षण करण्यात आले.
- ४२२० पथविक्रीत्यांच्यापैकी २०१५ पथविक्रीत्यांना पीएम स्वनिधी अंतर्गत १५०० रु. शासनाकडून मदत मिळून देण्याचे कार्य करण्यात आले.
- या योजनेसाठी पात्र लाभार्थ्यांची यादी तयार करण्याचे काम केले.

- ज्या नोंदणीकृत पथविक्रीत्यांनी १०००० रु. कर्ज योजनेसाठी फॉर्म भरला होता अशा पथविक्रीत्यांना या योजनेचा लाभ मिळवून देण्याचे काम केले.
- या योजनेचा लाभ मिळून देण्यासाठी प्रत्येक लाभार्थ्यांच्या कागदपत्रांची तपासणी करण्यात आली.
- पात्र लाभात्र्यांची माहिती शासनाच्या ऑनलाइन पोर्टलवरती भरण्याचे काम केले.

❖ **कोरोना (कोविड-१९) संसर्गामुळे दोन्ही पालक गमावलेल्या बालकांना अर्थसहाय्य मिळून देणे.**

- अहमदनगर शहरातील समुदायांमध्ये जावून गृहभेटी घेऊन योजनेस पात्र लाभार्त्यांना योजनेची माहिती दिली.
- योजनेस पात्र लाभार्थ्यांची यादी तयार केली.
- योजनेचा लाभ मिळवून देण्यासाठी पात्र लाभार्थ्यांचे कागदपत्रे जमा करण्याचे काम केले.

- संगणकामध्ये लाभार्थ्यांची माहिती भरण्याचे काम केले.
- जिल्हा महिला व बाल कल्याण विभागाला लाभार्थ्यांची यादी पाठविली.

❖ रक्तदान शिबिर

- CSRD समाजकार्य महाविद्यालय आणि अहमदनगर महानगरपालिका संचालित कै. बाळासाहेब देशपांडे हास्पिटल अहमदनगर यांच्या संयुक्त विध्यमानाने आयोजित भव्य रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते
- यामध्ये १८ रक्तदात्यांनी रक्तदान केले.

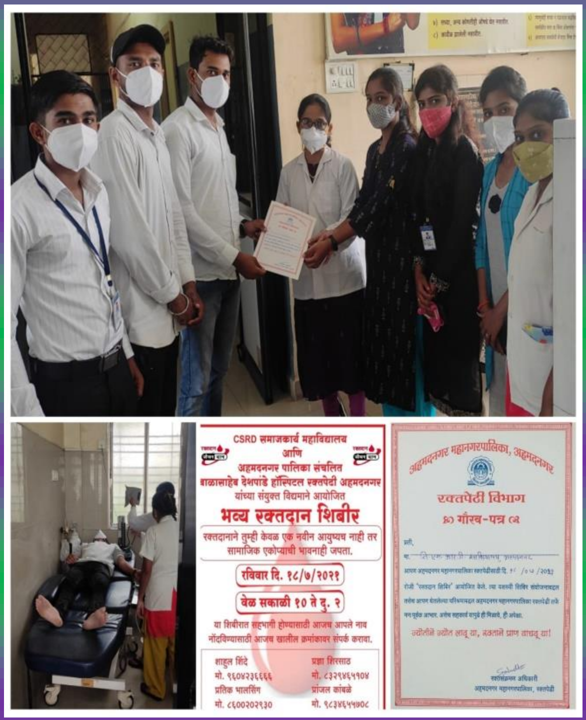

❖ इतर उपक्रम आणि कार्य

- केडगावयेथे लसीकरण शिबीर घेण्यात आले त्यामधून आरोग्य कर्मचाऱ्यांना मदत करून लस घेण्यासाठी आलेल्या लोकांना लासीकरणाचे फायदे सांगून जनजागृती करण्यात आली.
- अहमदनगर महानगरपालिकेच्या दिव्यांग विभागातील १२०० दिव्यांग व्यक्तींच्या मोफत लसीकरणासाठी प्रस्ताव तयार करून आरोग्य विभागाकडे देण्यात आला.
- पिंपळगाव पिसा या गावामधील प्राथमिक आरोग्य केंद्रासाठी रुग्णवाहिकेसाठी प्रस्ताव तयार करून तो अहमदनगर महानगरपालिकेमध्ये प्रस्तुत केला.
- पिंपळगाव पिसा या गावामधील बेगरहोममध्ये एच.आय.व्ही एड्स वरती कार्यक्रम घेतला.
- पिंपळगाव पिसा या गावामध्ये अंगणवाडी सेविका आणि आशा वर्कर यांच्या मदतीतून किशोरवयीन मुलींना मासिक पाळी विषयी लॉकडाऊन काळामध्ये आलेल्या समस्या जाणून घेऊन त्यांना सॅनिटेरीझ पॅडचे वाटप कण्यात आले.
- पिंपळगाव पिसा या गावामध्ये कोरोना विषाणूचा वाढता प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी जंतुनाशक औषधाची फवारणी करण्यात आली.
- अंगणवाडी सेविकांच्या मदतीने पिंपळगाव पिसा या गावामध्ये ० ते ५ वयोगटातील मुलांना आणि गर्भवती महिलांना पोषक आहाराचे वाटप करण्यात आले.
- लॉकडाऊन काळामध्ये पिंपळगाव पिसा या गावातील शेतकऱ्यांच्या समस्या जाणून घेऊन त्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले.

❖ निरीक्षण

- राष्ट्रीय नागरी उपजीविका अभियान विभागामध्ये क्षेत्रकार्य करताना माझ्या निरीक्षनामध्ये असे आले कि, या विभागामध्ये प्रामुख्याने पाच घटकांवरती जास्त भर दिला गेला आहे.
- राष्ट्रीय नागरी उपजीविका अभियान विभागामध्ये क्षेत्रकार्य करत असताना या विभागामध्ये लोक योजनांविषयी असणाऱ्या आपल्या समस्या घेऊन येतात व त्या समस्या या विभागामधून सोडविण्याचे कार्य उत्तम प्रकारे केले जाते.
- समुदायामध्ये बऱ्याच ठिकाणी कोरोनामुळे जास्त करून कर्त्या व्यक्तीचाच मृत्यू झालेला असल्याचे सर्वेक्षणातून दिसून आले.
- समुदायामध्ये ठीक ठिकाणी लसीकरण उत्तम प्रकारे चालू असून लोकांचा प्रतिसाद देखील चांगला आहे.

❖ शिकण्यास मिळालेल्या बाबी -

- NULM विभागामध्ये विविध योजनांवरती काम करण्यास मिळाले.
- समुदायामधील लोकांच्या भेटी घेऊन त्यांच्या समस्यांचे निवारण करताना त्यांचे मन दुखविले जाणार नाही हे शिकण्यास मिळाले.
- कोणत्याही अडचणीच्या परिस्थितीमध्ये काम करण्याची क्षमता वाढली व त्यातून संवाद कौशल्य, समस्या निवारण कौशल्य, वेळेचे नियोजन, नेतृत्व कौशल्य, समजून घेण्याची क्षमता, वेळेवर अहवाल लेखन, या कौशाल्यांमध्ये वाढ झाली.
- अडचणीच्या काळामध्ये लोकांपर्यंत आर्थिक मदत पोहचविण्याचे कार्य करण्यास शिकलो.

❖ क्षेत्रकार्यादरम्यान आलेली आव्हाने

- NULM विभागांतर्गत प्रथमच प्रशासकीय कार्य करत असल्याने वातावरणाशी जुळवून घेण्याची समस्या जाणवली.
- कोरोनामुळे सगळीकडे रुग्ण वाढत असल्याने गृहभेटी घेणे खूप जोखमीचे वाटले.
- समुदायातील लोकांना योजनेची माहिती देण्याअगोदर स्वतःचा परिचय करून देणे आणि त्यांना विश्वासात घेणे खूप अवघड जात असे.
- समुदायातील लोकांच्या समस्या सोडविताना त्यांच्या डोळ्यांतील अश्रू पाहून त्यांना शांत करणे आणि सहनुभूती देणे एक आव्हानच होते.
- बेगर निवारा केंद्रातील लोकांना त्यांची ओळख निर्माण करून देण्यासाठी त्यांचे नवीन आधारकार्ड तयार करण्यासाठीची प्रक्रिया खूप अवघड असल्याने त्यामध्ये खूप अडचणी आल्या आणि हेच एक माझ्यासाठी खूप मोठे आव्हान होते.

धन्यवाद